

Oslo, 18/8-06

Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen 2007- 2011: Høringsuttalelse

Oikos er positive til at regjeringen nå utarbeider en handlingsplan for å bedre kostholdet i befolkningen. Til tross for en høy livsalder er mange av våre viktigste folkesykdommer knyttet opp til livsstil og kosthold. Som utkastet til planen peker på, er årsakene til mange av våre viktigste livsstilssykdommer sammensatte. Oikos vil derfor understreke betydningen av at også psykososiale forhold som trivsel og velvære ilegges en betydning for helsen.

Vi har ingen kommentar til oppbygningen og disposisjonen av planen. Vårt viktigste ankepunkt henger imidlertid sammen med ovennevnte poeng om å forstå forbruksvaner og livsstil ut fra en helhetsbetraktning om mennesket. Til tross for at planen er forankret i St. meld 16 (2002 - 2003) som slår fast at kostholdet skal være sammensatt slik at det er produsert på en bærekraftig og miljøvennlig måte, gjenspeiles ikke dette i kapitlene om mål og tiltaksområder. Dette mener vi er en svakhet ved utkastet slik det foreligger.

Dagens forbrukere må ofte være svært godt orientert for å kunne finne fram til produkter som er helseaktive og miljøvennlige. Sterke markedsaktører med usunne og miljøfiendtlige produkter har markedsføringsbudsjetter som langt overgår statens budsjetter for folkeopplysning om miljøvennlig og helseaktive produkter. Vår erfaring, og erfaringer fra Danmark og Sverige, viser at forbrukeren ofte oppfatter miljøvennlig, bærekraftig og helse i en sammenheng. Den psykososiale opplevelsen av den gode maten henger sammen med kunnskap om produksjonsmåte, foredling, miljøprofil og helseprofil.

Denne muligheten til å fokusere på bærekraft, helse, trivsel og miljø i en kostholdssammenheng finner vi ikke igjen i utkastet. Vi kan derfor ikke se at planen tilfredsstiller flere av intensjonene og målsettingene i Soria Moria-erklæringen.

Under kapittel 1 om bærekraft skriver regjeringen ” *regjeringen vil styrke arbeidet med forebygging i vid forstand. Vi vil stimulere tiltak som gir bedre helse og livskvalitet for den enkelte* (Soria Moria-erklæringen).

Vi kan ikke se at bærekraftigbegrepet og forbygging i forhold til helse og livskvalitet er med da begrepene miljø og bærekraft ikke er ført opp under noen av tiltaksområdene eller i målsettingene.

Regjeringen skriver videre i kapitlet Miljøvern i hverdagen: ” *Regjeringen vil legge til rette for en tettere sammenheng mellom forbruker- og miljøspørsmål, og gjøre det enklere for folk å være miljøvennlig i hverdagen*” og videre ” *Det offentlige må gå foran som ansvarlig forbruker og etterspørre miljøvennlige varer og varer som er tilvirket høye etiske og sosiale standarder*”.

Vi kan ikke se at disse intensjonene er fulgt opp i utkastet som nå foreligger. Vi mener disse temaene bør reflekteres i målsettingene for kostholdet med formuleringen: Tilrettelegge for et miljøvennlig og bærekraftig kosthold. Dette kan videre gjenspeiles under innsatsområdene på følgende måte:

Innsatsområde 5.1 Kommunikasjon om mat og kosthold

- Styrke befolkningens kunnskaper og ferdigheter knyttet til mat *og miljø*, kosthold og tilberedning av sunn mat.
- Stimulere til matglede og motivere til endringer av kostholdet i helsemessig *og miljømessig* retning.

Innsatsområde 5.2 Sunn mat i et mangfoldig marked

Oikos er enig i at ulike produksjonsmetoder bidrar til å skape et bredere matmangfold, men det er også svært viktig for forbrukeren at ulike produksjonsmetoder har ulik effekt på forhold som miljø, dyrevelferd og smak. Dette er særlig viktig dersom man ved siden av rene ernæringsmessige gevinster også vektlegger den psykososiale opplevelsen av maten. Dette må kommuniseres også for å støtte opp under Regjeringens mål om 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2015.

I denne sammenheng bør merkeordninger som Ø-merket, Svanemerket etc løftes fram og videreutvikles som strategisk, viktige virkemidler for at forbrukerne skal kunne orientere seg i det mangfoldige markedet. Vi foreslår som delmål:

Å videreutvikle og styrke merkeordninger for miljøvennlige og helsemessige gode matvarer.

Innsatsområde 5.4 Sunne måltider i barnehage og skole

Rapporten "Skolemåltidet i Grunnskolen" – kunnskapsgrunnlag, nytte- og kostnadsvirkninger og vurderinger av ulike skolemåltider" fra juni 2006 utarbeidet på vegne av Kunnskapsdepartementet, skisserer 5 nye modeller til mulige skolemåltider. Dette arbeidet er et profilert innsatsområde i regjeringens arbeid. Vi mener dette bør kunne sies klart i målsetningene også i denne planen.

Rapporten har også vurdert økologiske alternativer. Dette mener vi er viktig ut fra hensynet til bærekraftighet, regjeringens intensjoner om økologisk forbruk og ønsket om å styrke miljømessig riktig forbruk. Erfaringer fra Danmark viser imidlertid at satsningen på økologi også har gitt ernæringsmessige gevinster. I rapporten *Meget mer enn økologi...* (Danmarks Fødevareforskning og Danmarks Tekniske Universitet (2004)) som undersøker beveggrunner og effekter i forbindelse med økologiske omleggingsprosjekter i kommunene, konkluderer med at en satsning på økologisk mat gir ernæringsmessig gevinster fordi økologisk mat har lavere foredlingsgrad og at kostholdssammensetningen blir bedre med økologiske menyer. Årsaken til dette henger sammen med et fokus på råvarer i økologisk tenkning og høy pris på animalske, økologiske produkter.

Oikos vil understreke betydningen av at regjeringens intensjoner om et miljøvennlig, offentlig forbruk blir reflektert i måltidssatsningen i barnehager og skoler, og betydningen av at dette

blir benyttet i utdanningen om bærekraftig og miljøvennlige alternativer. Dette bør innarbeides i målformuleringene.

Innsatsområdene 5.9 og 5.11

For at regjeringens målsetninger om å gjenreise Norge som en ledende miljønasjon skal nås, er det svært viktig med forskning og kompetanse om miljøvennlige alternativer innenfor alle forbruksområder. Mat er et tema alle mennesker forholder seg til, samtidig som det ligger en rekke miljø- og verdivalg knyttet til matforbruk. Det er en svakhet ved målformuleringene under disse innsatsområdene at det ikke er satt klare mål for kompetanse og forskning knyttet til kosthold og miljø.

Oikos har i dette høringsnotatet prioritert å forholde oss til målsetninger og innsatsområder. Vi ser frem til å komme med innspill på tiltaksnivå når utkast til dette foreligger.

Med vennlig hilsen

.....
Per Christian Rålm

Daglig leder

Oikos – Økologisk Landslag